

Provincie Overijssel Uitkomsten controle en overige informatie 2016

Rapportage aan Provinciale Staten

Ernst & Young Accountants LLP
Zwartewaterallee 56
8031 DX Zwolle, Netherlands
Postbus 634
8000 AP Zwolle, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 94 05
ey.com

Provinciale Staten van de
Provincie Overijssel
Postbus 10078
8000 GB Zwolle

Zwolle, 8 mei 2017

LVRS-AM6DP8/mm

Uitkomsten controle en overige informatie 2016

Geachte leden van Provinciale Staten,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening 2016 van de provincie Overijssel. In het hoofdstuk Kernpunten uit onze rapportage vindt u:

- ▶ de status van de accountantscontrole en openstaande punten;
- ▶ de reikwijdte van de accountantscontrole;
- ▶ de belangrijkste uitkomsten.

In de paragraaf "*Analyse van het resultaat 2016*" van het hoofdstuk "*Uitkomsten jaarrekeningcontrole*" geven wij onze mening over de kwaliteit van het resultaat en significante transacties en/of ongebruikelijke mutaties op de balans of resultaatrekening.

De paragraaf "*Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle*" van het hoofdstuk "*Uitkomsten jaarrekeningcontrole*" biedt informatie over de gesignaleerde kernpunten van de controle en overige punten.

In de paragrafen daarna gaan we in op onze onafhankelijkheid en op onze conclusie met betrekking tot het jaarverslag.

De bijlagen bevatten informatie over onze werkwijze, de reikwijdte van de accountantscontrole en de inzet van deskundigen, de communicatie met u en het management, de kwaliteit van de interne beheersorganisatie en controleverschillen.

De huidige veranderingen in het accountantsberoep, mede geïnitieerd door onze beroepsgroep NBA, de politiek en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), gericht op verbetering van de kwaliteit en versterking van de onafhankelijkheid, ondersteunen wij volledig. In dit verband onderstrepen wij het belang van het voeren van een open en eerlijke dialoog met u als lid van de auditcommissie en Provinciale Staten. Dit vormt een essentieel onderdeel van het controleproces en van de corporate governance als geheel.

Het concept van dit verslag is d.d. donderdag 23 maart 2017 besproken met de teamleider financiën, concernadviseur financiën en de financieel controller en d.d. woensdag 29 maart 2017 met de portefeuillehouder financiën en de directie.

Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

D.E. Engwerda RA

Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage	4	Wensen en aandachtspunten	22
Uitkomsten jaarrekeningcontrole:	5	Bijlagen	
▶ Analyse van het resultaat 2016		▶ Controleaanpak	
▶ Analyse van de financiële positie 2016		▶ Jaarverslag	
▶ Analyse van de gehanteerde grondslagen		▶ Onafhankelijkheid	
▶ Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle		▶ Verklaring van verantwoordelijkheden	
		▶ Controleverschillen	
		▶ SiSa-bijlage	
Kwaliteit beheersorganisatie:	16		
▶ Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override			
▶ Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's			
▶ Bevindingen interne beheersing			
▶ Automatisering			
Rechtmatigheidsbeheer	19	Totaal aantal pagina's in dit rapport: 38	

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Goedkeurend oordeel ten aanzien van getrouwheid	Wij hebben op maandag 8 mei 2017 een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening 2016 met betrekking tot de getrouwheid. Dit betekent dat de jaarrekening 2016 van de provincie Overijssel een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva per 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
Goedkeurend oordeel ten aanzien van rechtmatigheid	Tevens hebben wij bij de jaarrekening 2016 op 8 mei 2017 een goedkeurende verklaring verstrekt met betrekking tot de rechtmatigheid. Dit betekent dat de in de jaarrekening 2017 van de provincie Overijssel verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen.
Bevindingen ten aanzien van de WNT-verantwoording	Wij hebben de in de jaarrekening opgenomen WNT-verantwoording van de provincie Overijssel gecontroleerd met inachtneming van het Controleprotocol WNT. Wij hebben vastgesteld dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf " <i>Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle</i> " van het hoofdstuk " <i>Uitkomsten jaarrekeningcontrole</i> ".
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de overige specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.
Ongecorrigeerde controleverschillen	In totaal bedragen de ongecorrigeerde controleverschillen in de jaarrekening 2016 met betrekking tot de getrouwheid € 3.257.000. Deze ongecorrigeerde controleverschillen hebben betrekking op de verwerking van het disagio op de obligatieportefeuille en de voorziening natuurbeleidsplan. Het totaalbedrag van de geconstateerde financiële rechtmatigheidsfouten bedraagt € 3.257.000 en heeft volledig betrekking op de hiervoor genoemde controleverschillen. Voor een totaaloverzicht van de ongecorrigeerde controleverschillen verwijzen wij naar het hoofdstuk " <i>Controleverschillen</i> " in de bijlage.
Jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV en bevat geen materiële inconsistenties met de jaarrekening	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en het jaarverslag in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de provincie en haar omgeving geen materiële onjuistheden bevat.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Analyse van het resultaat 2016

Voordelig resultaat van € 61,9 miljoen nader besproken

Het gerealiseerd resultaat (resultaat na mutaties in reserves) over het jaar 2016 bedraagt € 61,9 miljoen voordelig ten opzichte van een begroot resultaat van nihil.

Het resultaat over 2016 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Resultaat 2016 ten opzichte van de gewijzigde begroting			
Bedragen x € 1 miljoen	Gewijzigde begroting 2016	Realisatie 2016	Afwijking
Totale lasten	(524,8)	(413,5)	111,3
Totale baten	499,7	507,5	7,8
Saldo van baten en lasten	(25,1)	94,0	119,1
Toevoegingen aan de reserves	(756,6)	(756,6)	-
Onttrekkingen aan de reserves	781,7	724,5	(57,2)
Resultaat	-	61,9	61,9

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2016 is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de afwijkingen welke tot het rekeningresultaat van € 61,9 miljoen voordelig leiden.

Kwaliteit van het resultaat

Het gerealiseerd saldo van baten en lasten (resultaat voor bestemming) bedraagt € 94,0 miljoen en wijkt daarmee € 119,1 miljoen voordelig af van de begroting na wijzigingen 2016, die op 15 november 2016 na kennisname van de Monitor Overijssel 2016-II is gewijzigd door Provinciale Staten.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening is een analyse opgenomen van het rekeningresultaat, waarbij onderscheid is gemaakt tussen verschillen die zijn ontstaan uit hoofde van "reguliere" posten (€ 92,3 miljoen) en "bijzondere" posten (€ 26,8 miljoen). Toelichtingen op de verschillen per product zijn daarin opgenomen.

Opgemerkt dient te worden dat de positieve afwijking ten opzichte van de begroting over 2016 voor € 41,6 miljoen bestaat uit het saldo van incidentele baten en lasten, hetgeen moet worden betrokken in de analyse op de kwaliteit van het resultaat.

Het rekeningresultaat van € 94,0 miljoen wordt met name veroorzaakt door:

- ▶ Onderbesteding op budgetten ter grootte van € 69,8 miljoen, onder andere:
 - ▶ Investeringsprogramma Kwaliteit van Overijssel: € 25,6 miljoen.
 - ▶ Overheveling reguliere kerntaakbudgetten naar 2016 en volgende jaren: € 9 miljoen.
 - ▶ Ontvangen uitkeringen provinciefonds, het voorstel is om deze over te hevelen naar 2017 of te storten in de uitvoeringsreserve EHS: € 6,8 miljoen.
- ▶ Vrijval risicovoorziening Herstructureringsmaatschappij Overijssel (HMO): € 26,8 miljoen.

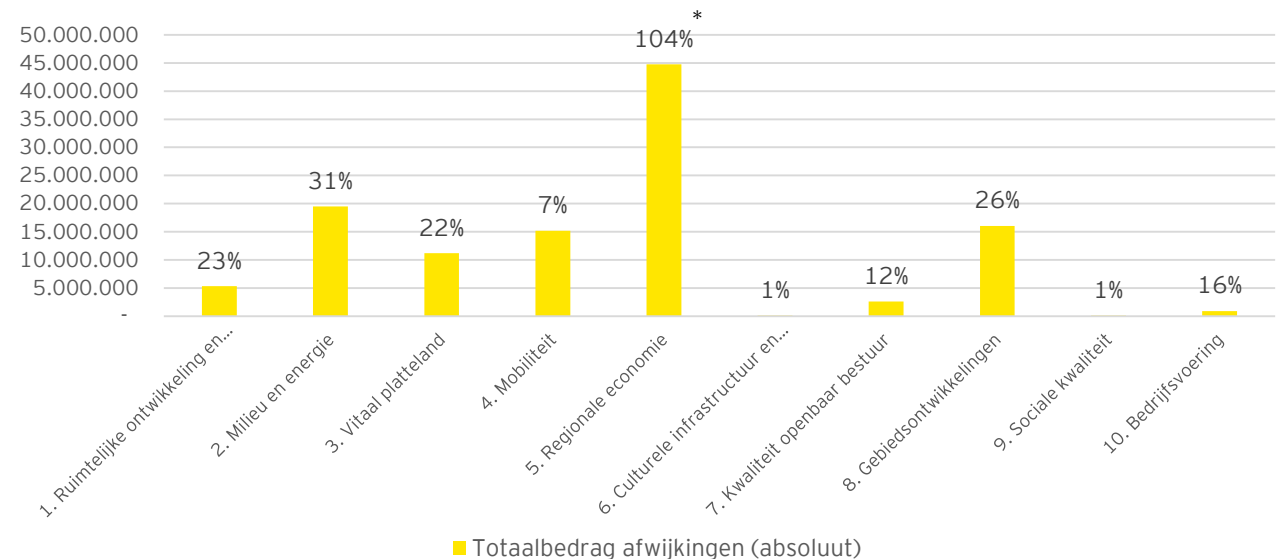
Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Analyse van het resultaat 2016

Toelichting kwaliteit van het resultaat

Het gerealiseerd resultaat van € 61,9 miljoen voordelig betreft 4,8% van het begrotingstotaal (€ 1.281,5 miljoen). Hoewel het gerealiseerd resultaat ten opzichte van het begrotingstotaal is afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar (2015: voordelig resultaat van € 109,9 miljoen, zijnde 7,7% van het begrotingstotaal ad € 1.418,9 miljoen), blijft de afwijking aan de hoge kant. Naar onze mening is een afwijking van maximaal 3% acceptabel. Wij adviseren de provincie dan ook een nadere analyse te maken van de afwijkingen in de jaarrekeningen 2015 en 2016 en op basis hiervan maatregelen te nemen de afwijkingen in de komende jaren te verminderen. Hierbij dient overigens wel opgemerkt te worden dat een deel van deze afwijkingen wel vooraf is gemeld in de Monitor I en II, maar dat deze niet in de begroting zijn verwerkt.

In onderstaande grafiek hebben wij het rekeningresultaat over de verschillende kerntaken uitgesplitst. Ook hebben we per programma de procentuele afwijking van de begrote actuele lasten weergegeven, gerelateerd aan het (absolute) totaalbedrag van de afwijkingen (zijnde het totaalbedrag van de voordelige en nadelige afwijkingen bij elkaar opgeteld).

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Analyse van het resultaat 2016

Begrotingsbeheer

* Voor de uitvoering van Kerntaak 5 Regionale Economie heeft PS via de begroting 2016 een budget van € 43 miljoen beschikbaar gesteld. Hiervan is in 2016 € 35 miljoen besteed. Deze bruto besteding komt niet naar voren in de netto verantwoorde lasten, omdat de verlaging van gevormde voorzieningen (HMO, HFO en RBT) in overeenstemming met de financiële verslaggevingskaders als negatieve last eveneens op deze kerntaak is verantwoord (totaal: € 35,7 miljoen).

De begrotingsafwijkingen die tezamen leiden tot het rekeningresultaat van € 61,9 miljoen doen zich voornamelijk op de kerntaken 2. Milieu en energie (€ 17,9 miljoen voordeel), 4. Mobiliteit (€ 14,9 miljoen voordeel), 5. Regionale economie (€ 42,9 miljoen voordeel) en 8. Gebiedsontwikkelingen (€ 12,9 miljoen voordeel) voor. Daarnaast is sprake van een voordeel op de Algemene dekkingsmiddelen ad € 12,6 miljoen en hebben niet alle begrote onttrekkingen aan de kerntaak gebonden reserves plaatsgevonden, leidend tot een nadeel voor het resultaat 2016 van € 57,2 miljoen.

In de jaarrekening is een analyse van het resultaat 2016 opgenomen. Daarnaast zijn de financiële afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie per kerntaak/beleidsdoel zijn nader toegelicht in de kerntakenverantwoording.

Net zoals in voorgaande jaren constateren wij dat over 2016 voornamelijk sprake is van voordelen, omdat "voorzichtig" wordt begroot. Ook constateren wij dat de begrote en gerealiseerde lasten ten opzichte van het vorig begrotingsjaar zijn afgenomen en concluderen wij dat de begrotingsafwijkingen ten opzichte van het begrotingsjaar 2015 zijn verkleind. Daarbij is er tevens sprake van afwijkingen als gevolg van ontwikkelingen welke vooraf moeilijk in te schatten zijn, waaronder de aan- en verkoop van gronden, of waarbij de provincie Overijssel afhankelijk is van derden.

■ 2016 ■ 2015

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Analyse van de financiële positie 2016

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2016 is gevoerd.

Beschikbare incidentele en structurele weerstandscapaciteit

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de jaarrekening 2016 wordt ten aanzien van de beschikbare weerstandscapaciteit onderscheid gemaakt in de incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit (€ 229,0 miljoen) bestaat uit de algemene risicoreserve, de ruimte binnen diverse bestemmingsreserves en de risicoreservering binnen projecten. De structurele weerstandscapaciteit (€ 0,3 miljoen) van de provincie Overijssel bestaat voornamelijk uit de post onvoorzien.

De beschikbare weerstandscapaciteit van de provincie Overijssel kan, op basis van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag én de begroting 2017, worden samengevat:

Beschikbare weerstandscapaciteit (in duizenden euro's)	2016	2017
Incidentele weerstandscapaciteit	229.000	194.300
Structurele weerstandscapaciteit	300	300

Minimaal benodigde weerstandscapaciteit € 107 miljoen

Voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is door de provincie een risico-inventarisatie uitgevoerd. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de acht belangrijkste risico's opgenomen, welke 66% van het totaal van de financiële risico's vertegenwoordigen. Deze risico's vertegenwoordigen samen een totaalbedrag van € 70.620.000.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft goed inzicht

Wij zijn van mening dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een goed inzicht geeft in het beleid van de provincie Overijssel ten aanzien van het weerstandsvermogen, de risico's waar uw provincie mee kan worden geconfronteerd en hoe deze worden beheerst en de beschikbare middelen (beschikbare weerstandscapaciteit) om de risico's af te dekken.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Analyse van de gehanteerde grondslagen

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Waarderingsgrondslag disagio obligaties van provincie Overijssel voldoet niet aan vereisten Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten

Kwaliteit jaarverslag

Materiële alternatieve verwerkingswijzen

Verslaggeving over ongebruikelijke transacties, controversiële aangelegenheden en/of nieuwe ontwikkelingen

Significante schattingsposten

Naar ons oordeel zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen, met uitzondering van de gehanteerde grondslagen voor verwerking van het disagio op obligaties, aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar paragraaf "Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle" in dit hoofdstuk (pagina 12).

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de provinciewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

Het college van Gedeputeerde Staten heeft in de jaarrekening 2016 de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gevolgd. Dit betekent dat geen materiële alternatieve verwerkingswijzen zijn gehanteerd.

Wij hebben geen (indicaties voor) ongebruikelijke transacties en/of controversiële aangelegenheden in de jaarrekening 2016 geconstateerd. Het college van Gedeputeerde Staten heeft ons eveneens middels de bevestiging bij de jaarrekening bevestigd dat hiervan geen sprake is.

Voor een nadere toelichting op onze werkzaamheden ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de provincie Overijssel, verwijzen wij naar de paragraaf "Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle" van dit hoofdstuk.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, verstrekte leningen en obligatieportefeuille van in totaal € 1,4 miljard juist gewaardeerd

De samenstelling van de post financiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven (bedragen x € 1.000):

Omschrijving	2016	2015	
Kapitaalverstrekkingen	96.663	18.300	
Leningen	384.114	463.190	
Overige uitzettingen	Nederlands en buitenlands schuldpapier	879.636	1.059.418
Totaal	1.360.413	1.540.908	

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in 2016 toegenomen tot € 96,5 miljoen

De totale boekwaarde van de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen is gedurende 2016 met € 78,2 miljoen toegenomen. Deze toename wordt met name veroorzaakt door:

- ▶ omzetting van de verstrekte achtergestelde lening aan Essent Groep N.V. in aandelen Enexis Holding NV voor een bedrag van € 39,3 miljoen;
- ▶ kapitaalstortingen op agio storting van beheerkosten in HFO voor een bedrag van € 12,1 miljoen;
- ▶ vrijval van de voorziening participatie HMO voor een bedrag van € 26,8 miljoen. Deze vrijval wordt veroorzaakt door dat in de afgelopen periode is gebleken dat de investeringen in bedrijventerreinen door de HMO geen

negatief rendement opleveren, waardoor het provinciaal vermogen op peil blijft. Tot en met voorgaand jaar was de verwachting dat het rendement op de investeringen van HMO dusdanig zou zijn, dat volledige afwaardering van de deelneming HMO noodzakelijk was. Op basis van de huidige inzichten is de benodigde risicovoorziening opnieuw beoordeeld en is bij afwaardering van de boekwaarde naar intrinsieke waarde € 26,8 miljoen vrijgevallen.

Verstrekte leningen aan deelnemingen en overige langlopende leningen

De totale boekwaarde van de verstrekte leningen aan deelnemingen en overige langlopende leningen is gedurende 2016 met € 79,0 miljoen afgenomen.

Deze afname wordt met name veroorzaakt door:

- ▶ extra aflossing op de bruglening Enexis Holding NV voor een bedrag van € 90,6 miljoen;
- ▶ omzetting van de verstrekte achtergestelde lening aan Essent Groep N.V. in aandelen Enexis Holding NV voor een bedrag van € 39,3 miljoen;
- ▶ verstrekking van leningen aan Energiefonds Overijssel voor een bedrag van € 31,8 miljoen;
- ▶ aankoop van perpetuele obligaties NV BNG voor een bedrag van € 25,0 miljoen.

Daarnaast heeft de provincie Overijssel nog diverse andere (revolverende) leningen verstrekt.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, verstrekte leningen en obligatieportefeuille van in totaal € 1,4 miljard juist gewaardeerd

Evenals voorgaande jaren constateren wij dat de provincie Overijssel bij start van het jaarrekeningtraject niet in alle gevallen beschikt over actuele financiële cijfers van de deelnemingen en leningnemers. Hierdoor is niet in alle gevallen bij start van het jaarrekeningtraject voldoende en geschikte financiële informatie beschikbaar om de juiste waardering van de deelnemingen en verstrekte leningen vast te stellen en dient dit in een later stadium in het jaarrekeningtraject alsnog te gebeuren.

Wij adviseren de provincie nadere afspraken te maken met de belangrijkste deelnemingen en leningnemers over de aanlevering van financiële informatie, zodat in het kader van het opstellen van de jaarrekening tijdig de juiste waardering van deze deelnemingen en verstrekte leningen kan worden bepaald.

Obligatieportefeuille van in totaal € 880 miljoen juist gewaardeerd

Ultimo 2016 bedraagt de boekwaarde van de obligatieportefeuille (welke zowel bestaat uit Nederlands als buitenlands schuldpaper) € 880 miljoen. De obligatieportefeuille is in 2016 met circa € 180 miljoen (17%) afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar. Deze daling wordt enerzijds veroorzaakt door reguliere aflossingen op de obligaties en anderzijds door de verkoop van obligaties. Dit laatste is met name ingegeven door de huidige waardering van de obligaties op de kapitaalmarkt. Daarnaast zijn in 2016 voor een bedrag van € 7 miljoen aan nieuwe buitenlandse obligaties aangekocht. Deze vermeerderingen hebben de gemiddelde looptijd van de totale portefeuille niet verlengd, noch was er op de aankoopdatum sprake van een uitbreiding van de portefeuille. Dit betekent dat deze nieuwe aankopen op grond van het schatkistbankieren zijn toegestaan.

Uit onze controlewerkzaamheden is gebleken dat voor geen van de aangehouden obligaties de marktwaarde lager is dan de boekwaarde. Dit betekent dat geen sprake is van indicaties dat sprake zou kunnen zijn van een duurzame waardevermindering.

De obligaties worden hiermee in de jaarrekening 2016 conform het BBV juist gewaardeerd. Wel hebben wij geconstateerd dat conform voorgaande jaren ten onrechte niet wordt afgeschreven op het disagio van de obligatieportefeuille.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering obligatieportefeuille	Voorziening natuurbeleidsplan
Disagio op aangehouden obligaties ten onrechte niet afgeschreven voor een bedrag van € 1,6 miljoen	Voorziening natuurbeleidsplan van € 1,6 miljoen onterecht geassocieerd als voorziening
<p>De provincie Overijssel hanteert als grondslag voor de verwerking van het disagio op de aangehouden obligaties dat disagio pas wordt gerealiseerd bij verkoop van een obligatie. Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient disagio over de looptijd van de obligatie te worden afgeschreven. Ultimo 2016 bedraagt het ten onrechte nog niet verwerkte (c.q. gerealiseerde) (en in voorgaande jaren opgebouwde) disagio € 1,6 miljoen.</p> <p>Dit bedrag is in voorgaande jaren opgebouwd en zou op grond van het BBV vrij moeten vallen ten gunste van het resultaat. Het disagio is (als negatieve post) opgenomen onder de post immateriële vaste activa in de jaarrekening. Dit betekent dat deze post feitelijk voor een bedrag van € 1,6 miljoen te laag wordt verantwoord en dat het vermogen van de provincie Overijssel voor hetzelfde bedrag te laag wordt verantwoord. Wij hebben het ten onrechte nog niet verwerkte disagio van in totaal € 1,6 miljoen meegenomen in ons overzicht met niet-gecorrigeerde controleverschillen.</p>	<p>In de jaarrekening 2016 is de voorziening natuurbeleidsplan opgenomen voor een bedrag van € 1,6 miljoen. Jaarlijks stort de provincie de jaarlijkse rijksbijdrage (geïntegreerd in de uitkering uit het Provinciefonds) in de voorziening (2016: € 1,6 miljoen) en betaald de provincie de jaarlijks te betalen bijdrage aan het Groenfonds uit de voorziening (2016: € 1,7 miljoen). Omdat ontvangen bijdragen uit het Provinciefonds naar hun aard vrij besteedbaar zijn, mag op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) geen voorziening worden gevormd. Een dergelijke voorziening mag alleen worden gevormd indien sprake is van vooruit ontvangen middelen van derden met een specifiek bestedingsdoel, waarbij de middelen moeten worden terugbetaald aan de derde indien deze niet conform het overeengekomen doel worden besteedt.</p> <p>Wij hebben de ultimo 2016 opgenomen voorziening ad € 1,6 miljoen derhalve meegenomen in ons overzicht met niet-gecorrigeerde controleverschillen.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Voorzieningen gebiedsexploitaties

Voorzieningen resultaten gebiedsexploitaties (ADT en RBT)

In de jaarrekening 2016 is een voorziening (resultaten gebiedsexploitaties) opgenomen voor een bedrag van € 14,9 miljoen inzake de verwachte tekorten in de grondexploitaties van Area Development Twente (ADT) en het Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT) (2015: € 18,4 miljoen). Hiervan heeft € 9,4 miljoen betrekking op ADT (2015: € 9,4 miljoen) en € 5,5 miljoen op RBT (2015: € 9,0 miljoen). De daling van de voorziening inzake RBT wordt met name veroorzaakt doordat de provincie Overijssel in 2016 een eenmalige bijdrage van € 6,2 miljoen aan RBT heeft gedaan om het RBT in staat te stellen gesignaleerde knelpunten op te lossen.

Area Development Twente (ADT)

Uit de jaarrekening 2016 van ADT d.d. 29 maart 2017 blijkt dat het verwachte resultaat op de grondexploitatie per 1 januari 2017 € 18,3 miljoen negatief bedraagt (op basis van netto contante waarde). Op 25 april jongstleden heeft de accountant van ADT een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening 2016 van ADT, waarin eveneens de naar stand van 1 januari 2017 geactualiseerde grondexploitatie is begrepen. Op basis hiervan heeft de provincie in de jaarrekening 2016 haar aandeel in dit verlies van 50% voorzien in de voorziening resultaten gebiedsexploitaties.

In het kader van onze controle van de jaarrekening 2016 van de provincie Overijssel hebben wij vastgesteld of wij gebruik kunnen maken van de werkzaamheden van de accountant van ADT. Concreet betekent dit dat wij een review hebben uitgevoerd op de werkzaamheden van deze accountant. Wij hebben vastgesteld dat de wijzigingen in de verslaggevingsregels voor grondexploitaties per 1 januari 2016 (Notitie grondexploitaties 2016 van de Commissie BBV) door ADT zijn betrokken in de jaarrekening en dat de accountant van ADT heeft vastgesteld dat deze juist zijn toegepast. Uit onze review zijn geen verdere bijzonderheden gebleken.

Dit betekent dat wij kunnen instemmen met de waardering van ADT (en dus het aandeel van ADT in de voorziening resultaten gebiedsexploitaties) in de jaarrekening 2016 van de provincie Overijssel.

Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT)

Uit de jaarrekening 2016 van RBT d.d. 2 mei 2017 blijkt dat het verwachte resultaat op de grondexploitatie per 1 januari 2017 € 24,6 miljoen negatief bedraagt (op basis van netto contante waarde). Op 4 mei jongstleden heeft de accountant van RBT een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening 2016 van RBT, waarin eveneens de naar stand van 1 januari 2017 geactualiseerde grondexploitatie is begrepen. Op basis hiervan heeft de provincie in de jaarrekening 2016 haar aandeel in dit verlies van 23% voorzien in de voorziening resultaten gebiedsexploitaties.

In het kader van onze controle van de jaarrekening 2016 van de provincie Overijssel hebben wij vastgesteld of wij gebruik kunnen maken van de werkzaamheden van de accountant van RBT. Wij hebben vastgesteld dat de wijzigingen in de verslaggevingsregels voor grondexploitaties per 1 januari 2016 (Notitie grondexploitaties 2016 van de Commissie BBV) door RBT zijn betrokken in de jaarrekening en dat de accountant van RBT heeft vastgesteld dat deze juist zijn toegepast. In de controleverklaring bij de jaarrekening 2016 van RBT heeft de accountant van RBT een paragraaf ter benadrukking van de onzekerheden rond de waardering van de grondexploitatie en de afwijking van de richttermijn voor grondexploitaties van tien jaar opgenomen. Deze paragraaf ter benadrukking van aangelegenheden heeft geen gevolgen voor het oordeel van de accountant van RBT omtrent de jaarrekening 2016. Dit betekent dat wij kunnen instemmen met de waardering van RBT (en dus het aandeel van RBT in de voorziening resultaten gebiedsexploitaties) in de jaarrekening 2016 van de provincie Overijssel.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Notitie verbonden partijen	Invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven
<p>De notitie verbonden partijen van de Commissie BBV is niet nageleefd</p>	<p>Provincie Overijssel heeft goed geanticipeerd op de ontwikkelingen rond de invoering van de vennootschapsbelastingplicht; voor 2016 is de provincie niet belasting- en aangifteplichtig</p>
<p>Conform voorgaand jaar zijn in de paragraaf verbonden partijen in de jaarrekening 2016 veelal de cijfers van het boekjaar 2015 aangehouden.</p> <p>Op grond van de verslaggevingsvoorschriften dient in de paragraaf verbonden partijen onder meer de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar (2016) te worden opgenomen, alsmede de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar.</p> <p>Wij hebben van de provincie begrepen dat ten tijde van het opstellen van de jaarrekening (half februari), van de meeste verbonden partijen de cijfers over 2016 nog niet beschikbaar zijn. Om deze reden heeft de provincie Overijssel ervoor gekozen om bij het opstellen van de paragraaf verbonden partijen niet de cijfers over 2016 op te nemen, maar de cijfers over 2015 aan te houden. Gegeven het feit dat deze cijfers vooralsnog niet beschikbaar zijn, achten wij dit wel aanvaardbaar.</p> <p>Wel adviseren wij het college om voor volgend jaar na te gaan of de verbonden partijen voor het opstellen van de jaarrekening 2017 de (concept) cijfers over 2017 kunnen aanleveren, zodat deze kunnen worden opgenomen in de paragraaf verbonden partijen in de jaarrekening 2017.</p>	<p>Op 1 januari 2016 is de Wet Vpb-plicht overheidsondernemingen ingevoerd, waardoor een groot aantal directe en indirecte overheidsondernemingen onder voorwaarden belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) zijn geworden. Provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid worden belastingplichtig, voor zover zij een fiscale onderneming drijven. Hetzelfde geldt voor door provincies beheerste stichtingen en verenigingen. Veel kapitaaldeelname, waaronder bv's, nv's en coöperaties, worden zelfs belastingplichtig voor ál hun activiteiten. De regeling kent een aantal algemene en specifieke vrijstellingen op basis waarvan de Vpb-plicht mogelijk (deels) beperkt kan worden.</p> <p>De jaarrekening 2016 is hiermee de eerste jaarrekening waarin de gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven dienen te worden verwerkt. In 2015 heeft de provincie Overijssel de (financiële) gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht reeds in kaart gebracht. Op basis van de uitgevoerde inventarisatie en nadere analyse stelt de provincie Overijssel zich thans op het standpunt dat de provincie niet belasting- en aangifteplichtig is.</p> <p>Wij zijn van mening dat de provincie Overijssel, rekening houdend met de resterende onduidelijkheden/onzekerheden rond de invoering, hiermee goed heeft geanticipeerd op de ontwikkelingen rond de invoering van de vennootschapsbelastingplicht.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Wet Normering Topinkomens (WNT)	SiSa
Toelichting op de WNT in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen	Geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage
<p>Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.</p> <p>Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.</p> <p>In het kader van de jaarrekening 2016 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.</p>	<p>Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:</p> <ul style="list-style-type: none">▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is. <p>Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.</p> <p>De SiSa-bijlage dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.</p> <p>In bijlage 3 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.</p>

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override

Fraude en de naleving van wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de Provinciale Staten als bij het college van Gedeputeerde Staten. Het is van belang dat het college, onder toezicht van Provinciale Staten, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

In onze controle hebben wij aandacht besteed aan de volgende frauderisico's:

Gesignaleerde frauderisico's	Op frauderisico's gerichte beheersingsmaatregelen	Systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en bijbehorende bevindingen
Doorbreking van de beheersmaatregelen door het management bij de totstandkoming van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de provincie Overijssel	Interne review van de uitgangspunten en aannames van schattingsposten in de jaarrekening.	Detailcontrole van de aannames en uitgangspunten ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de provincie Overijssel.

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren Provinciale Staten over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin Provinciale Staten in staat is haar taken te vervullen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's

Corruptie- en omkopingsrisico's

Uw provincie maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen. Corruptie is een wereldwijd probleem waar het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw provincie te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking Corruptie, een relevant onderwerp in het kader van (controle) werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. De provincie Overijssel beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- ▶ Detailcontrole op de inkoop en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkoop conform de geldende Europese aanbestedingsregels en het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn aanbesteedt.
- ▶ Middels een steekproef vaststellen of voor alle inkoop welke in rekening zijn gebracht aan de provincie ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- ▶ Middels een steekproef vaststellen of aan alle grondaankopen en -verkoop door de provincie een taxatie door een onafhankelijk taxateur ten grondslag ligt.
- ▶ Middels een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken.

Kwaliteit beheersorganisatie

Bevindingen interne beheersing

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2016 van uw provincie hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw provincie, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht, voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Bevindingen interne beheersing

In onze boardletter 2016 d.d. 9 januari 2017 hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2016 opgenomen. Over het algemeen constateren wij dat de provincie Overijssel onze aanbevelingen en bevindingen voortvarend oppakt. Wij zullen u in onze boardletter 2017 informeren over de opvolging van onze bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van onze tussentijdse controle 2016.

Automatisering

In onze boardletter hebben wij u geïnformeerd over onze bevindingen ten aanzien van IT governance, informatiebeveiliging en de uitkomsten van onze IT auditwerkzaamheden.

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door Provinciale Staten geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt mee in het oordeel
Kerntaak 8. Gebiedsontwikkelingen totaal € 1.709.000 (2,4%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden wordenesignaleerd. Daarnaast is sprake van kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendeekkende omzet.	V	

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen de kerntaak. Het college stelt uw Staten voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2016. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Provinciale Staten geautoriseerde kredieten. Wij hebben geen overschrijdingen op investeringsniveau op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten geconstateerd.

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves conform het overzicht van baten en lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen (€ 1.000)	Begroting na wijziging	Rekening 2016	Afwijking
Toevoegingen	756.645	756.645	-
Onttrekkingen	(781.788)	(724.550)	57.238
Per saldo	(25.143)	32.095	57.238

Voor een nadere toelichting op de stortingen en onttrekkingen aan de reserves verwijzen wij naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2016. Wij hebben vastgesteld dat de stortingen en onttrekkingen aan de reserves rechtmatig hebben plaatsgevonden.

Bevindingen ten aanzien van het voorwaardencriterium

Voor onze bevindingen ten aanzien van het voorwaardencriterium (waaronder de rechtmatigheid van de inkopen en aanbestedingen) verwijzen wij naar de paragraaf "*Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle*" van het hoofdstuk "*Uitkomsten jaarrekeningcontrole*".

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw provincie heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf "*Weerstandsvormogen en risicobeheersing*" van het jaarverslag. Daarnaast hebben wij gericht geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij de provincie Overijssel betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijk maakt.

Wensen en aandachtspunten

Aandachtspunten van Provinciale Staten

Aandachtspunten van Provinciale Staten

Provinciale Staten heeft de mogelijkheid ons aandachtspunten mee te geven in het kader van onze controle. Aan de specifieke onderwerpen die de Staten ons meegeven besteden wij in onze controle en rapportering meer aandacht dan noodzakelijk zou zijn voor onze reguliere jaarrekeningcontrole. Dit doen wij door het houden van interviews en het beoordelen van specifieke informatie. Uitgangspunt daarbij is een beoordeling op hoofdlijnen, zodat Provinciale Staten vanuit haar controlerende taak kan bepalen of nader onderzoek naar deze onderwerpen gewenst is.

Voor 2016 heeft Provinciale Staten ons de volgende drie aandachtspunten meegegeven:

- ▶ Informatiebeveiliging en cybersecurity.
- ▶ Beheersing van het proces subsidieverstrekking.
- ▶ Beheersing en governance van verbonden partijen en revolverende fondsen van provincie Overijssel.

Informatiebeveiliging en cybersecurity: Informatiebeveiliging en dataprivacy zijn zeer actuele onderwerpen, onder meer door invoering van de meldplicht datalekken per 1 januari 2016. Provincie Overijssel beschikt over een informatiebeveiligingsbeleid met de richtlijnen vanuit de Interprovinciale Baseline Informatiebeveiliging, zoals tot stand gekomen binnen het Centraal informatiebeveiligingsoverleg (hierna: CIBO). Dit beleid is afgeleid van de landelijke standaard NEN-ISO/IEC-27001/287002. Jaarlijks neemt de security officer deel aan een interprovinciaal overleg, waarbij de stand van zaken met betrekking tot de implementatie van de baseline wordt doorgegeven aan het CIBO. Wij zijn nagegaan welke vervolgstappen de provincie in 2016 heeft gezet om de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie (informatiebeveiliging) naar een hoger niveau te brengen. Wij hebben vernomen dat Provincie Overijssel periodiek Attack & Penetration testen laat uitvoeren, waarbij de beveiliging in de praktijk wordt getoetst vanuit het perspectief van een "hacker". Wij besteden overigens alleen aandacht aan de applicaties welke een directe (financiële) impact hebben op de jaarrekening/begroting. Voor de uitwerking van dit aandachtspunt en onze aanbevelingen daarbij verwijzen wij naar onze boardletter.

Wensen en aandachtspunten

Aandachtspunten van Provinciale Staten

Beheersing van het proces subsidieverstrekking: Het proces Subsidieverstrekking is ten opzichte van voorgaand jaar verbeterd. In 2016 is in het Elektronisch Documentbeheer Overijssel (EDO) een werkprogramma opgenomen welke bij aanvraag of vaststelling van een subsidie dient te worden gehanteerd. Daarnaast is hierin een subsidie-checklist met relevante toetsingscriteria (specifiek voor de betreffende subsidieregeling) opgenomen. Middels logging in EDO kan worden gemonitord welke medewerker welke stap uit het werkprogramma heeft uitgevoerd. Hierdoor is ook de vorig jaar aangebrachte functiescheiding tussen de behandelaar van de aanvraag en de behandelaar van de vaststelling zichtbaar vastgelegd. Voorwaarde hiervoor is echter wel dat de integriteit van de logging van EDO is geborgd.

In voorgaande jaren is door de organisatie het voornemen uitgesproken om in EDO een subsidiemanagementsysteem op te zetten. Dit beheerssysteem zou onder andere moeten bijdragen aan de naleving en continue monitoring van de afgesproken (wettelijke) termijnen met subsidieontvangers in Overijssel. Hieraan is op dit moment nog geen opvolging gegeven. Bewaking van termijnen dient hierdoor nog handmatig plaats te vinden. Dit is foutgevoelig. Voor de uitwerking van dit aandachtspunt en onze aanbevelingen daarbij verwijzen wij naar onze boardletter.

Beheersing en governance van verbonden partijen en revolverende fondsen van provincie Overijssel: In 2016 is de Nota verbonden partijen Overijssel door Provinciale Staten vastgesteld. Hierin is de kaderstelling Deelnemingenbeleid Overijssel geactualiseerd en (gelijktijdig) verruimd. In deze nota is naast een afwegingskader voor het aangaan, behouden (beheer) en beëindigen van verbonden partijen aandacht besteed aan de governance. Voor de verdere uitwerking van dit aandachtspunt en onze aanbevelingen daarbij verwijzen wij naar onze boardletter.

Bijlagen

Controleaanpak

Jaarverslag

Onafhankelijkheid

Verklaring van verantwoordelijkheden

Controleverschillen

SiSa-bijlage

Bijlage - Controleaanpak

Controleaanpak en -uitvoering

Controleaanpak en - uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met andere accountants en de ingeschakelde experts.

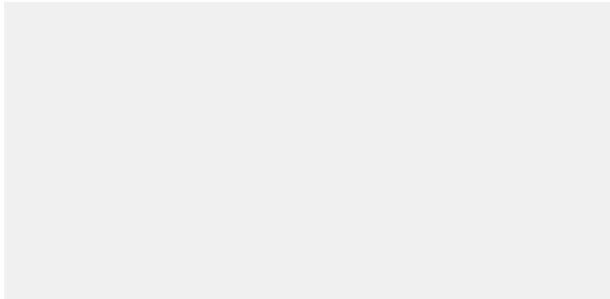
Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management en de Audit Commissie over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2016 onderkend:

- ▶ financiële positie en kwaliteit resultaat;
- ▶ schattingen en toelichtingen in de jaarrekening, waaronder de waardering van de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, waardering van de verstrekte langlopende leningen en de juistheid en volledigheid van de opgenomen voorzieningen;
- ▶ naleving van de geldende wet- en regelgeving omtrent inkopen en aanbesteden (rechtmatigheid van de inkopen en aanbestedingen over 2016);
- ▶ naleving Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en juistheid/volledigheid van de vereiste toelichting uit hoofde van de WNT;
- ▶ verantwoording van bestedingen in de SiSa-bijlage (als gevolg van complexiteit wet- en regelgeving).

Wij rapporteren u over onze werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van onze aandachtspunten in dit accountantsverslag. Ten opzichte van voorgaand jaar hebben wij geen significante wijzigingen doorgevoerd in onze controleaanpak.

Bijlage - Controleaanpak

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van de provincie Overijssel hebben wij vastgesteld dat:

- ▶ de significante transacties met verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- ▶ de notitie Verbonden partijen niet is nageleefd (zie voor uitwerking Uitkomsten jaarrekeningcontrole);
- ▶ geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- ▶ geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Bijlage - Controleaanpak

Rechtmatigheid

Onze aanpak ten aanzien van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2016 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het normenkader rechtmatigheid 2016 van de provincie Overijssel, welke d.d. 6 juli 2016 is vastgesteld door Provinciale Staten. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaardencriterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik- en oneigenlijk gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van Provinciale Staten is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

Provinciale Staten autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan Provinciale Staten. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college ervoor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan Provinciale Staten, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Bijlage - Controleaanpak

Rechtmatigheid

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan Provinciale Staten, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingoverschrijding past binnen het door Provinciale Staten geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij opneinderegelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door Provinciale Staten worden geautoriseerd.

Bijlage - Controleaanpak

Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De met u afgesproken goedkeurings-en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt Provinciale Staten de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten en vervolgens ter besluitvorming gebracht van Provinciale Staten. Op 6 juli 2016 is het normenkader vastgesteld door Provinciale Staten, ten aanzien van toleranties zijn geen wijzigingen aangebracht.

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Hierbij merken wij op dat op grond van het Bado de goedkeuringstolerantie gebaseerd dient te worden op de totale lasten, inclusief toevoegingen aan de reserves, over het boekjaar. Uit de jaarrekening 2016 van de provincie Overijssel blijkt dat over 2016 een bedrag van € 756,6 miljoen is toegevoegd aan de reserves (primitief begroot € 452,9 miljoen) en een bedrag van € 724,6 miljoen is onttrokken (primitief begroot € 496,1 miljoen). Ten opzichte van de primitieve begroting zijn de werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves derhalve fors hoger uitgevallen. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat in 2016 bedragen aan de Bestemmingsreserve uitvoering Kwaliteit van Overijssel worden toegevoegd die afkomstig zijn uit de Algemene reserve Kwaliteit van Overijssel. Omdat de goedkeuringstolerantie hierdoor fors hoger zou uitvallen, hebben wij onze controle met een lagere tolerantie uitgevoerd (voor fouten afgerond € 10.100.500 en voor onzekerheden € 30.301.500). De formele goedkeuringstolerantie op basis van het Bado bedraagt echter respectievelijk € 11.703.000 en € 35.109.000.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Bijlage - Controleaanpak

Samenwerking met andere accountants en inzet van deskundigen

Inschakeling van specialisten

Wij hebben voor onze controle van naleving van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en de controle van de juistheid/volledigheid van de vereiste toelichting uit hoofde van de WNT gebruikgemaakt van interne experts van EY People Advisory Services. De toelichting op de naleving van de WNT is een belangrijke toelichting in de jaarrekening, waarbij de van toepassing zijnde wet- en regelgeving complex is. Onze experts hebben ons met name ondersteund bij de controle van de juistheid van de toegelichte bezoldiging. Wij hebben vooraf met hen afspraken gemaakt over het uit te voeren werk en zij rapporteren hun bevindingen hierover aan ons, waarbij wij als EY-auditteam volledig verantwoordelijk zijn voor het werk dat zij verrichten. Onze bevindingen ten aanzien van de naleving en toelichting op de WNT rapporteren wij in de paragraaf *"Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle"* van het hoofdstuk *"Uitkomsten jaarrekeningcontrole"* van dit verslag.

Samenwerking met andere accountants

Voor de controle van de jaarrekening 2016 van de provincie Overijssel maken wij gebruik van diverse verbonden partijen en gemeenschappelijke regelingen. Een aantal zijn van significant belang in het kader van de jaarrekeningcontrole. Hieronder vallen onder meer de gemeenschappelijke regelingen RBT, ADT en deelnemingen als de Herstructureringsmaatschappij Overijssel, Houdstermaatschappij Fondsen Overijssel, en Energiefonds Overijssel. Wij hebben de accountants van deze verbonden partijen en gemeenschappelijke regelingen waar nodig bezocht om een review uit te voeren op de uitgevoerde werkzaamheden. Voor een nadere toelichting op ADT en RBT verwijzen wij naar de paragraaf *"Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle"* van het hoofdstuk *"Uitkomsten jaarrekeningcontrole"* van dit verslag. Wij hebben geen bijzonderheden geconstateerd naar aanleiding van de door ons uitgevoerde werkzaamheden.

Inschakeling van externe deskundigen

Wij hebben in het kader van onze controle van de in de jaarrekening 2016 opgenomen voorziening Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers gebruik gemaakt van de werkzaamheden van een door u ingeschakelde externe deskundige.

Inleiding

In het kader van onze controle van de jaarrekening is het onze taak om na te gaan of het jaarverslag voldoet aan de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en of het verenigbaar is met de jaarrekening, en ook om na te gaan of het jaarverslag, in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de provincie en haar omgeving, geen materiële onjuistheden bevat.

Vereisten jaarverslag

Uw jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording, de paragrafen en overige informatie. Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bepaalt nadere voorschriften voor het jaarverslag.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de provincie bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast dient in het jaarverslag de verwachte gang van zaken te worden opgenomen. Ten aanzien van het gebruik van financiële instrumenten door de provincie worden de doelstellingen en het beleid van de provincie inzake risicobeheer vermeld. Overigens beschikt de provincie Overijssel niet over financiële instrumenten en is van dit laatste dus geen sprake.

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die wij hieronder hebben opgenomen betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid;
- ▶ samenloop van dienstverlening;
- ▶ geschenken en giften.

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2014 en kantoorrotatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 is een gewijzigde ViO van kracht geworden vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Per 17 juni 2016 moet de externe accountant roteren na een periode van vijf jaar waarbij verder een afkoelingstermijn van drie jaar geldt. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ D.E. (Daniël) Engwerda RA; als eindverantwoordelijk accountant betrokken sinds de controle van de jaarrekening 2016.
- ▶ L.M. (Leon) de Vries MSc EMA RA; als senior manager betrokken sinds de controle van de jaarrekening 2014.
- ▶ M.J. (Matthijs) Klomps MSc EMA; als manager betrokken sinds de controle van de jaarrekening 2014.
- ▶ T. (Tanya) Grannetia; als manager betrokken sinds de controle van de jaarrekening 2016.

Dit betekent dat geen van onze teamleden in de komende twee jaar de geldende termijn van vijf (voor de externe accountant)/zeven jaar (voor (sr) managers) zal overschrijden en op grond hiervan in de komende twee jaar dus geen rotatie hoeft plaats te vinden. Wij brengen u tijdig op de hoogte van belangrijke teamwisselingen. Intern beschikken wij over interne overdrachtsprocedures, zodat u geen hinder ondervindt van een teamwisseling.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van organisaties van openbaar belang (OOB's) is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurance-diensten. Voor niet-OOB's, zoals de provincie Overijssel, is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurance-dienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurance-dienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is of;
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assurance-team twijfelt of deze verwerkingswijze passend is of;
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100 ontvangen of verstrekt van/aan medewerkers van de provincie Overijssel.

Bevestiging

Wij hebben alle aspecten geanalyseerd die onze onafhankelijkheid gedurende het jaar zouden kunnen bedreigen. Daar waar onafhankelijkheidsregels dit vereisen, hebben wij aanvullende waarborgen ingevoerd. Wij kunnen u bevestigen dat wij zowel als organisatie en als controleteam onafhankelijk zijn van provincie Overijssel.

Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2016 van de provincie Overijssel gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 217, tweede lid, van de Provinciewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door Provinciale Staten vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna onregelmatigheden) berust zowel bij Provinciale Staten als bij het college van Gedeputeerde Staten. Het is van belang dat het college van Gedeputeerde Staten, onder toezicht van Provinciale Staten, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het hoofdstuk "*Kwaliteit beheersorganisatie*", onderdeel "*Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override*" van dit verslag.

Letter of representation

We hebben het college van Gedeputeerde Staten gevraagd om een letter of representation (bevestiging bij de jaarrekening). Wij hebben geen specifieke paragrafen toegevoegd aan onze standaard letter of representation op grond van de situatie van de provincie Overijssel.

Bijlage - Controleverschillen

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de provincie heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar ons oordeel in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben gesignaleerd en niet door de provincie zijn gecorrigeerd. Daarnaast zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Gecorrigeerde verschillen met resultaatteffect

Post/omschrijving verschil	Bedrag in €	Referentie in dit verslag
Baten in het kader van SiSa-regeling E3 te laag verantwoord	€ 508.000	N.v.t.
Verplichtingen uit hoofde van subsidieverstrekingen als gevolg van gebeurtenissen na balansdatum te hoog verantwoord	€ 566.000	N.v.t.
Verantwoorde Voorziening ELENA-project kwalificeert niet als voorziening	€ 660.000	N.v.t.
Voorziening dubieuze debiteuren te hoog verantwoord	€ 733.000	N.v.t.
Vrijval naar aanleiding van vonnis in de zaak "claim Schilder" niet geboekt	€ 1.281.000	N.v.t.
Geactiveerde investeringen in IT voor ONS onterecht geclassificeerd als materiële vaste activa	€ 1.602.000	N.v.t.

Bijlage - Controleverschillen

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de "Bevestiging bij de jaarrekening" gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ad € 3.257.000 en onzekerheden ter hoogte van € nihil zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van respectievelijk € 11.703.000 en € 35.109.000.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, sub totaal of totaal in de jaarrekening.

Wij lichten de ongecorrigeerde verschillen nader toe.

Ongecorrigeerde verschillen		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €/verwijzing naar regelgeving	Referentie in dit verslag
Voorziening natuurbeleidsplan onterecht geclassificeerd als voorziening	€ 1.621.000	Pagina 12
Disagio op aangehouden obligaties ten onrechte niet afgeschreven	€ 1.636.000	Pagina 12
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen getrouwheid en rechtmatigheid	€ 3.257.000	

Bijlage - SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2017 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2016	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
I&M E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaai	Geen	-	N.v.t.
I&M E11	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)	Geen	-	N.v.t.
I&M E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	Geen	-	N.v.t.